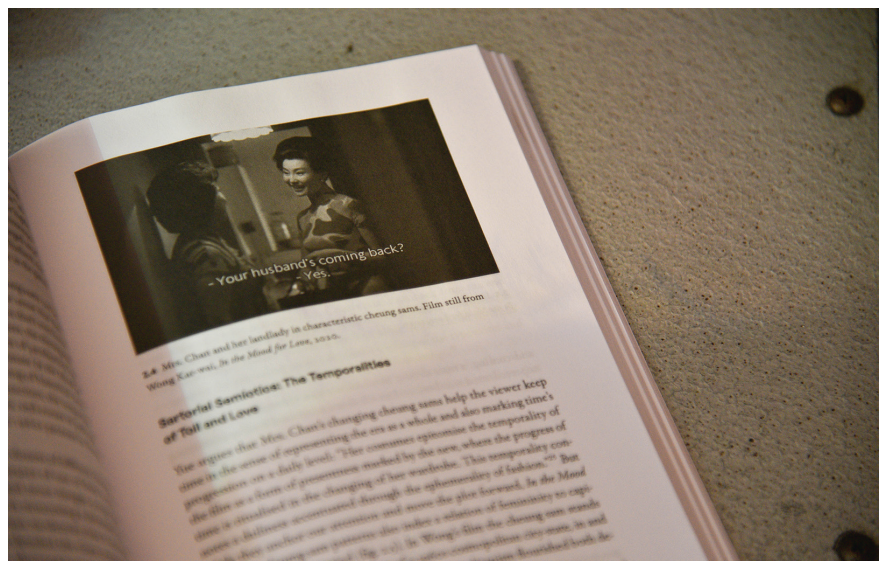

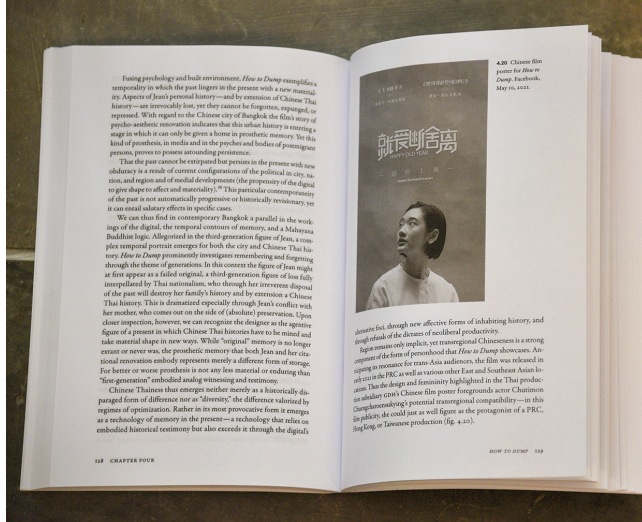
IN THE MOOD FOR TEXTURE:

THE REVIVAL OF BANGKOK AS A CHINESE CITY

ห้อง ฤทธิ์ดี

การปรับโฉมกรุงเทพฯ ผ่านสุนทรียศาสตร์
ความเป็นจีน การปรับอัตลักษณ์ของเมืองสู่ยุค
สมัยใหม่ผ่านพื้นผิวสีสันภาพยนตร์วรรณกรรม
เสื้อผ้า และประวัติศาสตร์อันเชื่อมโยง
กับช่องว่างในเมืองที่แสดง “ความเป็นจีน”
นี่คือเนื้อหาโดยสรุปของหนังสือใหม่ที่เพิ่ง
ตีพิมพ์ในปี 2569 เป็นงานศึกษาที่ครอบคลุม
ศาสตร์หลากหลายแขนง วิเคราะห์เมืองหลวง
ของไทยผ่านแว่นของโลกสมัยใหม่ นหนักแน่นใน
เชิงวิชาการ แต่สามารถอ่านเป็นหนังสือแนะนำ
สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกรุงเทพฯ
ได้อีกด้วย หนังสือเพิ่งเข้ามาถึงห้องสมุดและ
โสตทัศนสถาน เชิด ทรงศรี ของหอภาพยนตร์

In the Mood for Texture: The Revival of Bangkok as a Chinese City เป็นงานเขียนเล่มล่าสุดของ อาร์นิกา พูร์มันน์ ศาสตราจารย์ สาขาเอเชียศึกษาและวรรณกรรมเปรียบเทียบ มหาวิทยาลัยคอร์เนล สหรัฐอเมริกา ผู้เกิดและเติบโตในกรุงเทพฯ พูดภาษาไทยคล่องแคล่ว และมีงานเขียนเกี่ยวกับภาพยนตร์และวรรณกรรมไทยที่น้อยกย่องหลายเล่ม เช่น Teardrops of Time ว่าด้วยกวีนิพนธ์ของ อังคร กัลยาณพงศ์ และ Ghostly Desires: Queer Sexuality and Vernacular Buddhism in Contemporary Thai Cinema ว่าด้วยการอ่านหนังไทยร่วมสมัยผ่านเลนส์ศาสนาพุทธและทฤษฎีเกย์รัย

ถึงแม้หนังสือเล่มใหม่นี้จะไม่ใช่นั่งหนังสือเกี่ยวกับภาพยนตร์โดยตรง แต่ภาพยนตร์เป็นส่วนสำคัญที่อาจารย์อาร์นิกาใช้ประกอบสร้างแนวคิดและอ้างอิงในฐานะหลักฐานทางผลผลิตวัฒนธรรม In the Mood for Texture ใช้ภาพปกจากหนังเรื่อง ฮาวทูทิ้ง..ทิ้งอย่างไรไม่ให้เหลือเธอ (2019) ของผู้กำกับ นवल อารังรัตนฤทธิ์ ภาพผนังปูนสีเทาเรียบสนิท เก้าอี้ทรงโมเดิร์น ยุคกึ่งศตวรรษ หญิงสาวและชายหนุ่มในชุดขาว-ดำ (ตัวละครหลักของหนังอยู่ทางซ้ายชื่อ “จิ้น”) ทั้งหมดนี้บ่งบอกเป็นนัยถึงเนื้อหาในหนังสือ อันว่าด้วยการตรวจสอบอัตลักษณ์อันผสมผสานความเป็นจีนเข้าในอารมณ์และพื้นผิวของสถานที่ สิ่งก่อสร้าง และผัสสะอารมณ์ รวมทั้งความเป็นโลกสมัยใหม่ (modernity) ที่แสดงออกผ่านภาพและสถานที่ในกรุงเทพฯ

ในบทนำ อาร์นิกาบรรยายว่า “หนังสือเล่มนี้ตั้งคำถามกับปรากฏการณ์สองอย่างที่เกิดร่วมกัน อย่างแรกคือการทับซ้อนของเมืองสามเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงเข้าหากัน (กรุงเทพฯ ฮองกง และเซี่ยงไฮ้) ผ่านผลิตผลทางวัฒนธรรมไทยร่วมสมัยและสถานประกอบการโรงแรม อย่างที่สองคือการฟื้นคืนชีพพร้อม ๆ กันของอดีตอันเชื่อมโยงกับความเป็นจีนและสุนทรียศาสตร์แบบโคโลเนียลสมัยใหม่”

ผู้เขียนเสริมว่า ต้องการวิเคราะห์ภาพซ้อนของเมืองใหญ่สามเมืองดังกล่าว ผ่านวรรณกรรม ภาพยนตร์ และสื่อดิจิทัล อันแสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนย้ายความเป็นจีนผ่านสื่อเสมือนและวัตถุที่จับต้องได้ (เช่น โรงแรมหรือสถานบันเทิงที่มีธีมแบบจีน)

งานภาพยนตร์ที่อาร์นิกาใช้เพื่อแสดงการหวนคืนสู่ความเป็นจีนและการสร้างอัตลักษณ์โลกสมัยใหม่ นอกเหนือจาก ฮาวทูทิ้ง ยังมีหนังเรื่อง In the Mood for Love (2000) ของผู้กำกับ หว่องกาไว หนังฮองกงอันเป็นหมุดหมายของสหัสวรรษใหม่ที่ถ่ายทำในกรุงเทพฯ โดยเฉพาะฉากสำคัญระหว่างตัวละครหลักที่แสดงโดย เหลียงเฉาเหว่ย และ จางมานอวี่ ในบทที่พูดถึงหนังเรื่องนี้ ผู้เขียนอ้างคำสัมภาษณ์ของ คริสโตเฟอร์ ดอยล์ช่างภาพของ In the Mood for Love ที่ว่า “พื้นที่ในฮองกงที่พวกเขาอยากใช้ในหนัง ซึ่งก็คือฮองกงในแบบที่ไม่มีอยู่อีกแล้ว พื้นที่เหล่านั้นก็ยังมีอยู่ในกรุงเทพฯ ดังนั้นฮองกงแบบที่เราไม่เจอจริง ๆ แล้วยังอยู่ที่กรุงเทพฯ” ขยายความคือฮองกงในทศวรรษที่ 1960 กับภาพตึกยุคอาณานิคมและการตกแต่งแบบย้อนยุค

สถานที่ดังกล่าวคือโรงแรมแอดแลนด์ ถนนสุขุมวิท และที่โดดเด่นมากใน In the Mood for Love คือตึกโรงภาษีเก่า ถนนเจริญกรุง อาร์นิกาเชื่อมโยงแนวคิดเรื่องการผุพัง (ruin) ประวัติศาสตร์แห่งพื้นผิว (material history) และการแสวงหาพื้นที่ของเมือง (urban exploration) เพื่อสนับสนุน

ความคิดเรื่องการเคลื่อนย้ายความเป็นจีนในภูมิภาค และการประกอบสร้างอารมณ์และความทรงจำ เมื่อตึกอันเก่าแก่ผุพัง ในกรุงเทพฯ เชื่อมกาลเวลาสู่ความโหยหาในอดีตของฮองกง ซึ่งในทางกลับกันก็เป็นเมืองที่ได้รับอิทธิพลจากเซี่ยงไฮ้ หนังสือบรรยายถึงการนัดพบกันของสองตัวละครหลักในชอย (ซึ่งถ่ายที่ตึกโรงภาษีเก่า) ที่ถ่ายเป็นภาพสโลว์โมชั่น เน้นย้ำความเชื่อมโยงของผนังตึก อารมณ์อ้อยอิ่งที่ยืดเวลาแห่งความเป็นไปได้ของรักต้องห้ามผ่านพื้นผิว ประวัติศาสตร์ และจินตนาการของตัวละคร

หนังสือยังมีส่วนที่วิเคราะห์เครื่องแต่งกายของนางเอกจางมานอวี่ อีกหนึ่งพื้นผิวผัสสะและสัญลักษณ์แห่งการทับซ้อนของอัตลักษณ์จีน เพราะชุดกีฬาแบบจีนที่ตัวละครสวมใส่ เป็นเครื่องหมายของยุคสมัยกาลเวลา และยังส่งอิทธิพลต่อชุดพนักงานโรงแรมหรือบาร์ในกรุงเทพฯ โดยเฉพาะย่านเยาวราช ที่ใช้สุนทรียศาสตร์แบบจีนเพื่อความน่าหลงใหลและแรงดึงดูดทางการตลาด

ส่วนบทที่พูดถึงภาพยนตร์เรื่อง ฮาวทูทิ้ง อาร์นิกาเปิดประเด็นเรื่องเมืองและความเป็นจีนผ่านแนวคิดเรื่อง “ห้องแถว” ซึ่งเป็นที่พักอาศัยของตัวละครในหนัง และเป็นสถานที่ที่เชื่อมโยงอดีตของครอบครัวไทย-จีนจากรุ่นปู่หรือพ่อ รุ่นลูก ตึกแถวจำนวนมากในย่านเยาวราช ยังเป็นการผสมผสานอัตลักษณ์จีนกับสถาปัตยกรรมโมเดิร์น อีกทั้งยังสะท้อนภาพชนชั้นและความผันอันมีต้นกำเนิดมาจากตำนาน “เสื้อผืนหมอนใบ” เมื่อบรรพบุรุษเดินทางจากจีนมายังเมืองไทยและสร้างตัวช่วยฐานะ พร้อมกับก้าวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ของไทยไปพร้อม ๆ กัน ดังที่ตัวละครในหนังเป็นหนังสือวิเคราะห์สุนทรียศาสตร์ของตึกแถว การผสมผสานพื้นที่ทำงานและพื้นที่อยู่อาศัยภายในตึก เสื้อผ้าของตัวละครหลัก และการปรับปรุงบ้านให้เป็นสไตล์ minimalism ซึ่งตัวละครในหนังพยายามเอา “กลบ” ประวัติศาสตร์และความทรงจำของคนรุ่นก่อนภายในครอบครัว

นอกจากนี้หนังสือของอาร์นิกายังพูดถึงภาพยนตร์เรื่อง ฉลาดเกมส์โกง หรือ Bad Genius (2017) ผ่านแนวคิดเรื่องร่างกายของผู้หญิง (เชื้อสายจีน) ภายใต้สภาวะของเมือง ทั้งกรุงเทพฯ และชิดนีย์ ซึ่งเป็นฉากหลังของเรื่องราวในหนัง

In the Mood for Texture: The Revival of Bangkok as a Chinese City เต็มไปด้วยแนวคิดที่ลึกซึ้งและซับซ้อน ลากเส้นที่มองไม่เห็นผ่านวัตถุและกรอบความคิด ผ่านความเป็นเมืองทั้งที่จับต้องได้และไม่ได้ และผ่านมิติ “ความเป็นจีน” ที่เป็นทั้งพื้นที่ เวลา และอัตลักษณ์นี้ เป็นงานที่ชวนให้ผู้อ่านมองสภาพบ้านเมืองหรือภาพยนตร์ที่เราคุ้นเคยด้วยสายตาที่แตกต่างออกไปจากเดิม ●